

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№7 БАСПАСӨЗ Р Е Л И З І
2011 жылғы 9 наурыз

Қаржы нарығындағы ахуал туралы

1. Ресми қайта қаржыландыру ставкасы туралы

Қаржы нарығындағы үрдістерді және инфляцияның жылдық деңгейінің өсуін ескере отырып, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы **2011 жылғы 9 наурыздан бастап** Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің **ресми қайта қаржыландыру ставкасын жылдық 7,5%** деңгейінде белгілеуге қаулы етті.

2. Инфляция

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша инфляция 2011 жылғы ақпанда 1,5% (2010 жылғы ақпанда – 0,9%) деңгейде қалыптасты. Азық-түлік тауарларының бағасы 2,0% (1,3%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 0,2% (0,4%) және ақылы қызмет көрсету 2,2% (0,7%) өсті.

Азық-түлік тауарлары нарығында өткен айда көп дәрежеде қант – 6,3%, жемістер мен көкөністер – 4,8%, майлар және тоң майлар – 2,4%, ет және ет өнімдері – 1,9%, нан өнімдері және жарма өнімдері - 1,8%, оның ішінде жармалар – 14,9% және бидай ұны – 3,4% өсті. Күріш 1,2% арзандады.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында киім және аяқ киім бағасы 0,4%, дәрі-дәрмектер – 0,3% өсті. Дизель отыны және бензин бағасы 0,1% арзандады.

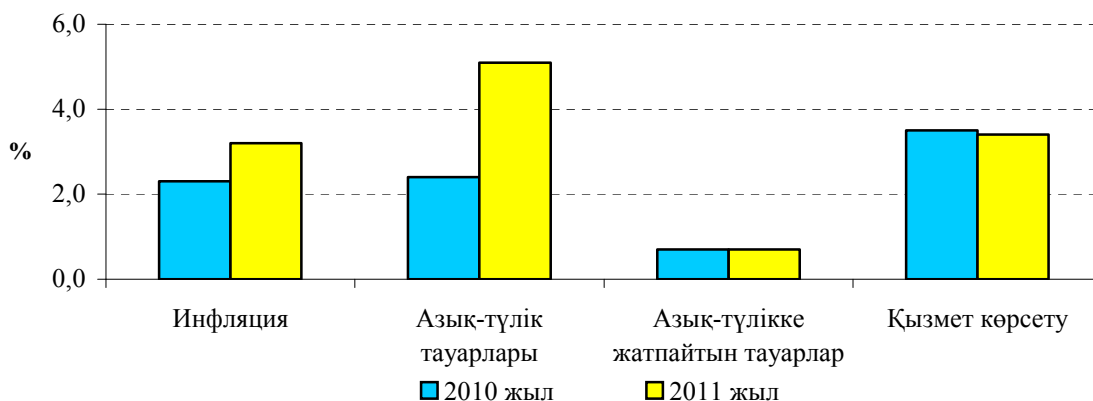
Ақылы қызмет көрсету құрылымында тұрғын үй-коммуналдық саласындағы қызметке ақы төлеу 1,7%, оның ішінде суық су – 3,2%, кәріз – 2,6%, орталық жылыту – 2,5%, қоқыс жинау – 2,3%, электр энергиясы – 2,2% қымбаттады. Байланыс қызметі 9,6%, оның ішінде телефон және факсимильді байланыс қызметі – 11,7% қымбаттады.

2011 жылғы қаңтар-ақпанда инфляция 3,2% (2010 жылғы қаңтар-ақпанда – 2,3%) болды.

Ағымдағы жылғы 2 айда инфляция қарқынының шапшаңдауына осы кезең ішінде азық-түлік тауарлары бағасының 5,1% қымбаттауы себепші болды (2010 жылғы қаңтар-ақпанда – 2,4%). Азық-түлікке жатпайтын тауарлар 0,7% (0,7%) және ақылы қызмет көрсету – 3,4% (3,5%) қымбаттады (1-график).

1-график

2010 және 2011 жылдардағы қаңтар - ақпандағы инфляция және оның құрамдас бөліктері

2011 жылғы ақпанда инфляция жылдық көрсетуде 8,8% (2010 жылғы желтоқсанда – 7,8%) болды. Азық-түлік тауарлары 13,0% (10,1%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 5,5% (5,5%), ақылы қызмет көрсету – 6,7% (6,8%) қымбаттады.

3. Халықаралық резервтер және ақша агрегаттары

2011 жылғы ақпанда Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері 32,9 млрд. АҚШ долл. дейін 7,5% өсті (жыл басынан бері – 18,7% өсті). Ішкі валюта нарығында валютаны сатып алу, Үкіметтің Ұлттық Банктегі шоттарына валютаның түсуі Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету және Ұлттық Қордың активтерін толықтыру бойынша операциялармен ішінара бейтараптандырылды. Бұдан басқа, банктердің Ұлттық Банктегі шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтар төмендеді. Нәтижесінде, таза валюта активтері (ЕАВ) 2011 жылғы ақпанда 7,7%-ға, алтындағы активтер 5,7%-ға ұлғайды.

2011 жылғы ақпанда елдің халықаралық резервтері тұтастай алғанда, Ұлттық қордың шетел валютасындағы активтерін (алдын ала деректер бойынша 32,9 млрд. АҚШ долл.) қоса алғанда, 6,0% өсті және 66,4 млрд. АҚШ долл. (жыл басынан бері – 12,7% өсті) болды.

Ақша базасы 2011 жылғы ақпанда Ұлттық Банктің таза ішкі активтерінің төмендеуі есебінен 0,4% тарылды және 2630,1 млрд. теңге (жыл басынан бері – кеңеюі 2,2%) болды. Тап ақша базасы, яғни екінші деңгейдегі банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін есептемегендегі ақша базасы 2143,0 млрд. теңгеге дейін 2,4% тарылды.

2011 жылғы қаңтарда ақша массасы 0,7%-ға 8608,6 млрд. теңгеге дейін өсті, бұл банк жүйесінің таза сыртқы активтерінің өсуіне себепші болды. Банк жүйесінің таза сыртқы активтері Ұлттық Банктің, сол сияқты банктердің таза сыртқы активтерінің өсуі есебінен өсті.

2011 жылғы қаңтарда айналыстағы қолма-қол ақша көлемі 4,7% төмендеді және 1094,8 млрд. теңге болды, банк жүйесіндегі депозиттер 1,6%-ға 7513,8 млрд. теңгеге дейін өсті. Ақша массасының құрылымындағы депозиттер үлесі 2010 жылғы желтоқсандағы 86,6%-дан 2011 жылғы қаңтардың қорытындысы бойынша 87,3%-ға дейін ұлғайды, бұл айналыстағы қолма-қол ақша көлемінің төмендеуі аясында депозиттердің өсуіне негізделді.

Ақша мультипликаторы ақша массасының өсу қарқынымен салыстырғанда ақша базасының неғұрлым жоғары қарқынмен кеңеюі салдарынан 2010 жылғы желтоқсандағы 3,32-дан 2011 жылғы қаңтарда 3,26-ға дейін төмендеді.

4. Валюта нарығы

2011 жылғы ақпанда теңгенің АҚШ долларына бағамы 1 АҚШ доллары үшін 146,0-146,96 теңге диапазонында өзгерді. 2010 жылғы ақпанда теңге 0,6% нығайды және теңгенің биржалық бағамы айдың аяғында 1 АҚШ доллары үшін 146,02 теңгені құрады.

Қазақстан қор биржасындағы биржалық операциялар көлемі қосымша саудасаттықтағы мәмілелерді ескере отырып, 2011 жылғы қаңтармен салыстырғанда 27,9% ұлғайып, 7,1 млрд. АҚШ долл. болды.

Биржадан тыс валюта нарығында операциялар көлемі 12,7% төмендеп, 2,7 млрд. АҚШ долл. құрады.

5. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы

2011 жылғы ақпанда Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын орналастыру бойынша 3 аукцион болды. Оларға 12 айлық МЕККАМ (14,8 млрд. теңге), 4 жылдық МЕОКАМ (20,1 млрд. теңге), 10 жылдық МЕУЖКАМ (15 млрд. теңге) орналастырылды.

Орналастырылған бағалы қағаздар бойынша тиімді кірістілік 12 айлық МЕККАМ бойынша 1,64%, 4 жылдық МЕОКАМ бойынша 3,33%, 10 жылдық МЕУЖКАМ бойынша инфляция деңгейінен 0,01% жоғары болды.

Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі өткен аймен салыстырғанда 1,4%-ға ұлғайып, 2011 жылғы ақпанның аяғында 1698 млрд. теңге болды.

Қазақстан Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноттары. Ұлттық Банк ноттарының эмиссия көлемі 2011 жылғы қаңтармен салыстырғанда 38% ұлғайып, 2011 жылғы ақпанда 377,6 млрд. теңге болды.

Қысқа мерзімді ноттардың кірістілігі 2011 жылғы қаңтардағы 1,14%-дан 2011 жылғы ақпанда 1,29%-ға дейін ұлғайды.

Айналыстағы ноттардың көлемі 2011 жылғы қаңтармен салыстырғанда 23,3% өсіп, 2011 жылғы ақпанның аяғында 1253,5 млрд. теңге болды.

6. Банкаралық ақша нарығы

2011 жылғы ақпанда орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемі 2011 жылғы қаңтармен салыстырғанда 1,0% қысқарып, баламасы 2383,5 млрд. теңге болды.

Орналастырылған банкаралық теңгелік депозиттердің көлемі 19,0% ұлғайып, 1177,9 млрд. теңгені құрады (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 49,4%%). Бұл ретте орналастырылған банкаралық теңгелік депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы ақпанда 0,64%-дан 0,66%-ға дейін өсті.

Ұлттық Банктің банктерден тартқан депозиттерінің көлемі 2011 жылғы қаңтармен салыстырғанда 2011 жылғы ақпанда 1150,4 млрд. теңгеге дейін 12,2% өсті.

2011 жылғы қаңтармен салыстырғанда 2011 жылғы ақпанда доллармен орналастырылған депозиттердің көлемі 9,0% төмендеп, 7,51 млрд. АҚШ долл. құрады (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 44,7%). Доллармен орналастырылған депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 2011 жылғы қаңтардағы 0,23%-дан 2011 жылғы ақпанда 0,2%-ға дейін төмендеді.

2011 жылғы ақпанда еуромен орналастырылған депозиттердің көлемі 0,8 млрд. еуроны құрай отырып, 13,0% азайды (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 6,5%). Еуромен орналастырылған депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 0,60%-дан 0,58%-ға дейін төмендеді.

Рубльдегі депозиттерге орналастыру көлемі аз ғана мөлшерде қалып отыр – орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 1,1%.

Шетел валютасындағы банкаралық депозиттердің үлесі орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 2011 жылғы ақпанда 58,9%-дан 52,2%-ға дейін төмендеді. Резидент емес банктерде орналастырылған шетел валютасындағы депозиттердің үлесі 59,0%-дан 51,8%-ға дейін азайды.

7. Депозит нарығы.

Резиденттердің депозиттік ұйымдардағы депозиттерінің жалпы көлемі 2011 жылғы қаңтарда 7513,8 млрд. теңгеге дейін 1,6% көтерілді. Занды тұлғалардың депозиттері 5304,9 млрд. теңгеге дейін 2,0% өсті, жеке тұлғалардың салымдары 2208,9 млрд. теңгеге дейін 0,6% өсті.

2011 жылғы қаңтарда шетел валютасындағы депозиттердің көлемі 2629,7 млрд. теңгеге дейін 1,5% көтерілді, ұлттық валютадағы депозиттер 4884,1 млрд. теңгеге дейін 1,6% ұлғайды. Теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 2011 жылғы қаңтарда 2010 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда өзгерген жоқ және 65,0% деңгейінде қалды.

Халықтың (резидент еместерді қоса алғанда) банктердегі салымдары 2011 жылғы қаңтарда 2264,0 млрд. теңгеге дейін 0,6% өсті. Халықтың салымдары құрылымында теңгедегі депозиттер 1252,2 млрд. теңгеге дейін 0,2% ұлғайды, шетел валютасындағы депозиттер 1011,8 млрд. теңгеге дейін 1,2% өсті. Нәтижесінде теңгедегі депозиттердің үлес салмағы 55,5%-дан 55,3%-ға дейін төмендеді.

2011 жылғы қаңтарда банктік емес занды тұлғалардың теңгедегі мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 3,3% (2010 жылғы желтоқсанда – 3,4%), ал жеке тұлғалардың салымдары бойынша 8,8% (8,8%) құрады.

8. Кредит нарығы

Банктердің экономиканы кредиттеуінің жалпы көлемі 2011 жылғы қаңтарда 7572,9 млрд. теңге болып, 0,3%-ға төмендеді.

Ұлттық валютадағы кредиттердің көлемі 4387,7 млрд. теңгеге дейін 0,1%-ға артты, шетел валютасында – 3185,2 млрд. теңгеге дейін 0,9% төмендеді. 2011 жылғы қаңтарда теңгедегі кредиттердің үлес салмағы 2010 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 57,7%-дан 57,9%-ға дейін ұлғайды.

2011 жылғы қаңтарда ұзақ мерзімді кредиттеу 6344,2 млрд. теңгеге дейін 0,1%, қысқа мерзімді кредиттеу 1228,7 млрд. теңгеге дейін 1,4%-ға төмендеді. Нәтижесінде 2011 жылғы қаңтарда ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы 2010 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 83,6%-дан 83,8%-ға дейін артты.

2011 жылғы қаңтарда заңды тұлғаларға кредиттер 5459,1 млрд. теңге болып, 0,4%-ға, жеке тұлғаларға – 2113,8 млрд. теңгеге дейін 0,1% азайды. 2011 жылғы қаңтарда жеке тұлғаларға кредиттердің үлес салмағы 2010 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 27,9%-деңгейінде қалып, өзгерген жоқ.

Шағын кәсіпкерлік субъектілерін кредиттеу 2011 жылғы қаңтарда 1375,4 млрд. теңгеге дейін 1,0% төмендеді, бұл экономикаға кредиттердің жалпы көлемінің 18,2% құрайды.

Банктердің экономикаға кредиттерінің неғұрлым айтарлықтай сомасы салалық бөлуде сауда (жалпы көлемдегі үлесі – 23,2%), құрылыс (18,1%), өнеркәсіп (9,9%) және ауылшаруашылығы (4,0%) сияқты салаларға тиесілі.

2011 жылғы қаңтарда банктік емес заңды тұлғаларға ұлттық валютамен берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасы 12,8% (2010 жылғы желтоқсанда – 12,9%), жеке тұлғалардікі – 22,7% (20,3%) болды.

9. Теңгенің нығаю кезеңіне кіруі.

Қазіргі кезде шикізат валюталарының нығаю кезеңі байқалып отыр. Теңге де бұл құбылыстан сырт қалып отырған жоқ. Соңғы айлар ішінде теңге бағамының тұрақты өсу үрдісі нақты көрініп отыр. Бұл ретте қазіргі алғышарттар теңгенің нығаю үрдісінің белгілі бір уақыт бойы жалғасуы мүмкін екендігін көрсетеді.

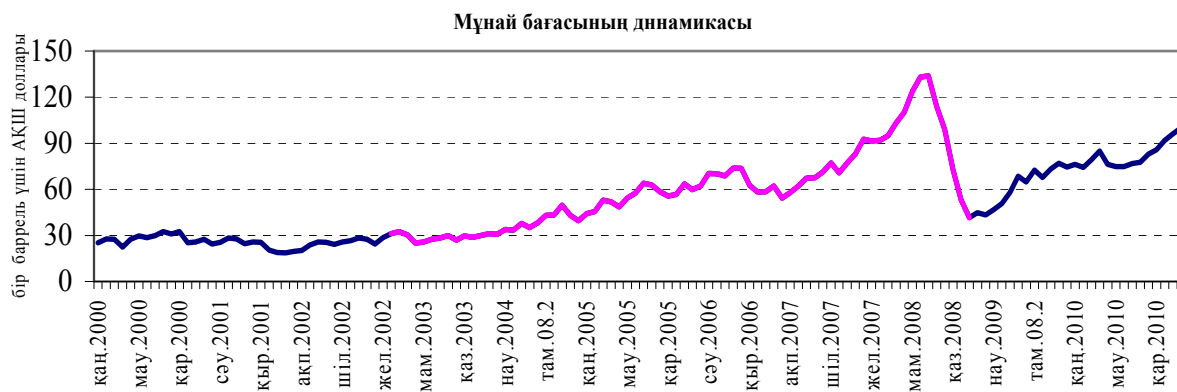
Теңгенің нығаю циклі бұрын, 2003-2007 жылдары мұнайдың әлемдік бағасының өсуімен қатар АҚШ долларына қатысы бойынша теңге бағамының өсуі кезінде байқалды. Ұлттық Банк теңгенің елеулі нығаюының алдын алу үшін шетел валютасын сатып алу бойынша валюталық операцияларды белсенді жүргізді (2, 3-графиктер).

Қазіргі кезде осындай жағдай байқалып отыр. Теңгенің айырбастау бағамының тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін, атап айтқанда оның айтарлықтай нығаюын алдын алу үшін Ұлттық Банк ішкі валюта нарығында басымдық жүргізуде, яғни шетел валютасын сатып алуды жүзеге асыруда.

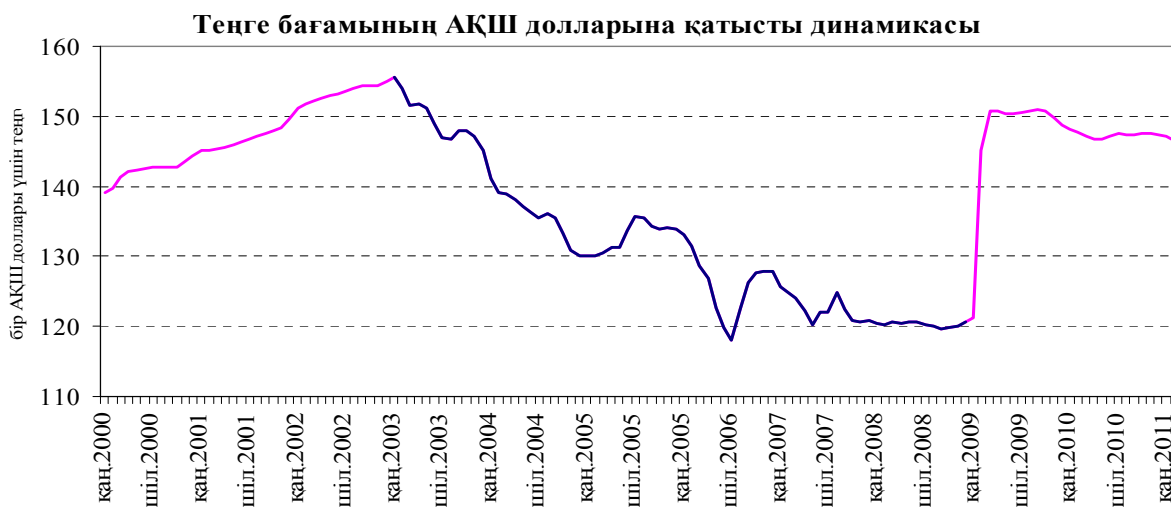
Сонымен қатар шетел валютасын сатып алу бойынша операциялардың нәтижесінде ұсынылған теңгелік өтімділік 2010 жылғы маусымнан бастап Ұлттық Банк құралдарының көмегімен 90%-ға алынды, атап айтқанда, қысқа мерзімді ноталар шығару, банктерден депозиттер тарту арқылы алынды.

Тұтастай алғанда, теңгенің нығаюы қазақстандық тауар өндірушілердің бәсекеге қабілеттілігін төмендетуге әкелмей отыр. Егер 2010 жылғы маусымның аяғына теңгенің нақты тиімді айырбастау бағамының индексі негізгі деңгейінен (2000 жылғы желтоқсан) 13,9%-ға және 2009 жылғы желтоқсандағы деңгейден 13,3%-ға жоғары болса, 2010 жылдың аяғында ол тиісінше 8,3%-ға және 7,8%-ға жоғары болды (4-график).

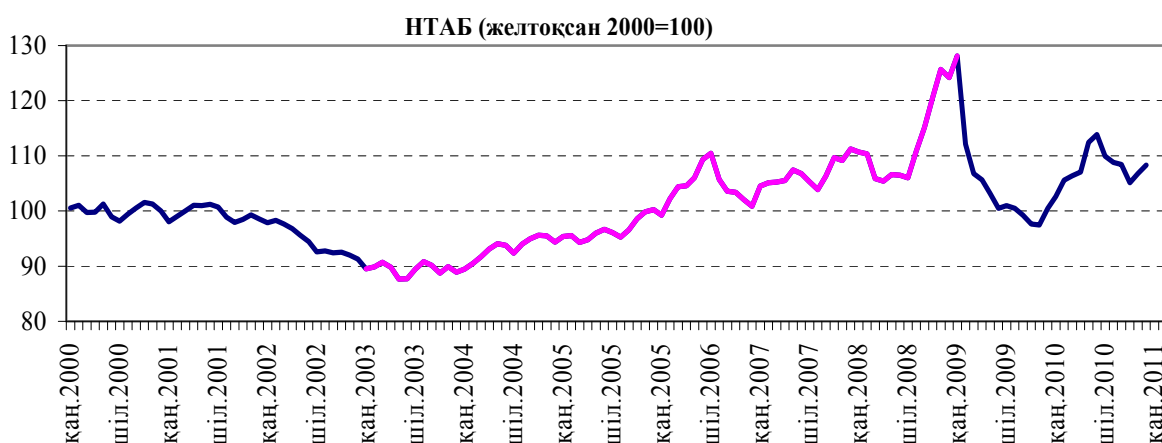
2-график

3-график

4-график

10. Қазақстан Республикасындағы және Ресей Федерациясындағы инфляция

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша 2010 жылдың қорытындылары бойынша Қазақстан Республикасындағы жылдық инфляция 7,8% (2009 жылы – 6,2%) деңгейінде қалыптасты. Инфляцияның бұл деңгейі Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген 6-8%-дық мақсатты дәлізге толығымен сәйкес келеді.

Ресей Федерациясының Федералдық мемлекеттік статистика қызметінің деректері бойынша 2010 жылдың қорытындылары бойынша Ресей Федерациясында жылдық инфляция 2009 жылдың деңгейінде қалыптасып, 8,8% құрады (5-график). Бұл ретте Ресей Федерациясы Орталық Банкінің инфляция жөніндегі 2010 жылға арналған болжамы 9,0-10,0% деңгейінде деп айқындалды.

Қазақстан Республикасында 2010 жылы инфляция қарқынының жылдам болуы осы кезеңде бағасы 10,1% (2009 жылы 3,0%-ға) өскен азық-түлік тауарларының айтарлықтай қымбаттауымен байланысты болды. Азық-түлікке жатпайтын тауарлар 5,5%-ға (8,6%), ақылы қызмет көрсетулер 6,8%-ға (8,4%) қымбаттады.

Ресей Федерациясында 2010 жылы азық-түлік тауарларының бағасы 12,9%-ға (2009 жылы 6,1%-ға) өсті. Азық-түлікке жатпайтын тауарлар 5,0%-ға (9,7%), халыққа ақылы қызмет көрсету тарифтері 8,1%-ға (11,6%) қымбаттады.

5-график

2011 жылы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі баға тұрақтылығын қамтамасыз етуге және жылдық инфляцияны 6,0-8,0% дәлізде ұстап тұруға бағытталған ақша-кредит саясатын жүзеге асыруды өз қызметінің басым бағыты деп айқындады. Ресей Федерациясының Орталық Банкі 2011 жылы инфляцияны 6-7%-ға дейін төмендету міндетін айқындады.

2011 жылдың екі айының қорытындысы бойынша инфляция деңгейі Қазақстанда да, Ресейде де 3,2% құрады. Бұл ретте қаңтарда инфляция деңгейінің Ресейде Қазақстанға қарағанда жоғары болғанын (1,7% қарсы 2,4%) атап өткен жөн. Қазақстанда 2011 жылғы қаңтар-ақпанда инфляция қарқынының жылдам өсуінде азық-түлік тауарлары бағасының өсуі (5,1%-ға), Ресейде ақылы қызмет көрсетулер бағасы мен тарифтерінің өсуі (4,9%-ға) негізгі рөл атқарды. Сондай-ақ азық-түлікке жатпайтын тауарлар бағасының Қазақстанда жылдың басынан бастап өсуі 0,7%-ды құрады, ақылы қызмет көрсетулер 3,4%-ға қымбаттады. Ресейде азық-түлік тауарлары және азық-түлікке жатпайтын тауарлар жылдың басынан бастап тиісінше 3,9% және 1,2%-ға өсті (6-график).

Инфляция жылдық көрсетуде 2011 жылғы ақпанда Қазақстанда 8,8% және Ресейде 9,5% деңгейінде қалыптасты.

Қазақстандағы және Ресей Федерациясындағы 2010 жылғы қаңтар-ақпандағы
инфляция және оның құрамдас бөліктері

